

**प्रधानमंत्री पिक विमा योजना
नेहमी विचारले जाणारे प्रश्न (सामान्य प्रश्न)**

1. प्रधानमंत्री पिक विमा योजना म्हणजे काय?

पंतप्रधान फसल विमा योजना शेतकऱ्यांना पिकांचे नुकसान, अनिश्चितता आणि प्रतिकूल परिस्थितीमुळे होणाऱ्या नुकसानास संरक्षण देते. परिणामी शेतात पिकाचे नुकसान होते.

2. कुठं कुठल्या कारणानं मुळे पिकाचे नुकसान आणि पीक प्रभावित होतात ?

नैसर्गिक आपत्ती, कीटकांचे हल्ले आणि हवामानातील अस्पष्टता यामुळे जास्त किंवा कमी पाऊस, जास्त किंवा कमी तापमान, आर्द्रता, दंव, वाऱ्याचा वेग इ.

3. दाव्याचे मूल्यांकन कसे केले जाते?

अ. विमा हंगामात विमा युनिटसाठी (प्रति सीसीईच्या आवश्यक संख्येच्या आधारे गणना केली जाते) विमा पिकांच्या वास्तविक हेक्टरी उत्पन्नाची विशिष्ट उंबरठ्याच्या तुलनेत कमी पडल्यास, त्या परिभाषित क्षेत्रामध्ये आणि पीकातील सर्व विमा उतरवलेल्या शेतकऱ्याचे उत्पादनात कमतरता असल्याचे समजले जाते.

दाव्याची गणना खालील सूत्रानुसार केली जाईल:

(उंबरठा उत्पन्न - वास्तविक उत्पन्न)

_____ X विम्याची रक्कम

उंबरठा उत्पन्न

जिथे, अधिसूचित विमा युनिटमधील पिकासाठी उंबरठा उत्पन्न (टीवाय) हे त्या पिकासाठी मागील ७ वर्षांच्या हंगामातील सर्वोत्कृष्ट ५ वर्षांचे सरासरी उत्पादन आहे.

ब. केंद्र व राज्य सरकार कडून त्या हंगामासाठी पीक विमा हप्ता अनुदान (subsidy) विमा कंपनीला मिळाले की शेतकऱ्याच्या नुकसान भरपाई मिळण्यास सुरवात होईल.

---

4. या योजनेतर्गत प्रीमियम दर काय आकारला जातो ?

पीएमएफबीवाय योजनेत आकारले जाणारे वास्तविक प्रीमियम दर खालीलप्रमाणे आहेत:

अ. खरीप पिकांसाठी शेतकऱ्यांनी देय कमाल प्रीमियम दर विम्याच्या रक्कमेच्या 2% किंवा वास्तविक प्रीमियम दर, जे काही कमी असेल.

ब. रब्बी पिकांसाठी शेतकऱ्यांनी देय जास्तीत जास्त प्रीमियम दर विम्याच्या रक्कमेच्या 1.5% किंवा वास्तविक प्रीमियम दर, जे काही कमी असेल.

ख. खरीप व रब्बी पिकांसाठी वार्षिक व्यावसायिक आणि बागायती पिकांचे प्रीमियम दर शेतकऱ्यांनी जास्तीत जास्त देय आहे विम्याच्या रक्कमेच्या 5% आणि वास्तविक प्रीमियम दर, जे काही कमी असेल.

---

5. पेरणी आणि लावणी करू न (Prevented Sowing) शकल्यामुळे शेतकरीला दावा कसा लागू होतो ?

प्रतिकूल हवामान घटकामुळे पेरणी / लावणी / उगवण न होणे :- अपुरा पाऊस, हवामानातील इतर घटकाच्या प्रतिकूल परिस्थितीमुळे केवळ मुख्य पिकाच्या अधिसूचित क्षेत्रात व्यापक प्रमाणावर पेरणी / लावणी होऊ न शकल्यामुळे तेव्हा हा टप्पा संरक्षण देईल. या टप्प्याची नुकसान भरपाई विम्याच्या संरक्षित रकमेच्या २५% असेल.

I. अधिसूचित क्षेत्रामध्ये अपुरे पर्जन्यमान किंवा हवामान घटकाच्या प्रतिकूल परिस्थितीमुळे अधिसूचित मुख्य पिकांची अधिसूचित विमा क्षेत्र घटकातील पेरणी क्षेत्राच्या ७५ टक्के पेक्षा

जास्त क्षेत्रावर उगवण अथवा पेरणी / लावणी न झाल्यास किंवा शेतकरी पिकाची पेरणी किंवा पुनर्लावणी करू शकत नाही सदरची तरतूद लागू होईल.

II. पात्रता निकष:

अधिसूचना च्या आधी ज्या शेतकऱ्याने विमा हप्ता जमा केला असेल आपल्या बँकेकडे किंवा शेतकऱ्याच्या अकाउंट मधून विमा हप्ता कपात झाला असेल तेच शेतकरी या तरतुदीचा फायदा घेऊ शकतात. हंगामाच्या सुरुवातीस राज्य सरकार अधिसूचित विमा क्षेत्र व पीक निहाय सामान्य पेरणी क्षेत्राचा अहवाल १५ दिवसांच्या आत देईल.

III. तोटा मूल्यांकन प्रक्रिया:

- ✓ हे संरक्षण केवळ मुख्य पिकांसाठी उपलब्ध असेल.
- ✓ देय रक्कम विम्याच्या एकूण रकमेच्या 25% असेल आणि त्यानंतर पॉलिसी संपुष्टात येईल.

नोट:- राज्य सरकारच्या अधिसूचना / आदेशानंतर ३० दिवसांच्या आत विमा कंपनी अंतिम सरकारी अनुदानाची वाट न पाहता विमा कंपनी हक्क वितरित करेल. योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार.

6. शेतकऱ्यांना उभ्या पिकाच्या (standin Crop) अवस्थेत कोणते संरक्षण दिले जाते?

उभे पीक (पेरणी ते काढणी): तीव्र दुष्काळ पावसातील खंड, पूर, क्षेत्र जलमय होणे, कीड व रोगाचा प्रादुर्भाव, भूस्खलन, नैसर्गिक आग, वीज कोसळणे, वादळ, गारपीट, आणि चक्रीवादळ या सारख्या न टाळता येणाऱ्या जोखिमीमुळे होणाऱ्या पिकांच्या नुकसानी ला विमा संरक्षण दिले जाते.

I. हंगामातील प्रतिकूल परिस्थितीमुळे उदा. पूर, पावसातील खंड, दुष्काळ इ. बाबींमुळे शेतकऱ्याच्या अपेक्षित उत्पादनामुळे सरासरी उत्पादनाच्या ५० टक्के पेक्षा जास्त घट अपेक्षित असेल तर नुकसान भरपाई शेतकऱ्यांना आगाऊ रक्कम देण्यात येईल.

II. **पात्रता निकष :-** ज्या शेतकऱ्यांनी विमा हप्ता भरला आहे किंवा ज्याच्या नुकसान होण्यापूर्वी त्यांच्या खात्यातून विमा हप्ता भरला आहे असे शेतकरी पात्र असतील.

III. नुकसान भरपाई ठरविण्याची पध्दत:

HDFC ERGO General Insurance Company Limited. IRDAI Reg. No.146. CIN: U66030MH2007PLC177117. Registered & Corporate Office: 1st Floor, HDFC House, 165-166 Backbay Reclamation, H. T. Parekh Marg, Churchgate, Mumbai – 400 020. For more details on the risk factors, terms and conditions, please read the sales brochure/ prospectus before concluding the sale. Trade Logo displayed above belongs to HDFC Ltd and ERGO International AG and used by the Company under license. UIN: CSC - Pradhan Mantri Fasal Bima Yojana - HDE-AG-P18-25-V01-17-18, Pradhan Mantri Fasal Bima Yojana- IRDAN125P0003V01201617 UID-XXXX

राज्य शासनाचे अधिकारी आणि विमा कंपनी यांच्या संयुक्त पाहणीनुसार नुकसानीचे प्रमाण आणि नुकसान भरपाई निश्चित केली जाईल ते खालील सूत्रानुसार:

$[(\text{उंबरठा उत्पन्न} - \text{अपेक्षित उत्पन्न}) / \text{उंबरठा उत्पन्न}] \times \text{विमा रक्कम} \times 25\%$

नोट:- या दाव्यानुसार विमाधारक शेतकऱ्याला एकूण विमा रकमेच्या 25% रक्कम ही थेट शेतकऱ्याच्या खात्यावर जमा केली जाईल हि रक्कम अंतिम येणाऱ्या नुकसान भरपाईतून समायोजित करण्यात येईल.

IV. नुकसान चे मूल्यमापन आणि अहवाल दाखल करण्यासाठीची कालमर्यादा:

राज्य सरकारकडून या नुकसानाचा तोट्याचा तपशील 7 दिवसांच्या आत प्रदान केला जाईल आणि पुढील १५ दिवसांच्या आत नुकसानीचा अहवाल पूर्ण केला जाईल.

शासनामार्फत विमा हप्ता अनुदान प्राप्त (पहिला हप्ता) झाल्यानंतर विमा कंपनीकडून नुकसानाची भरपाई केली जाईल, योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार

दाव्यांशी संबंधित चौकशी साठी आमच्या ग्राहक कॉल सेंटरवर 1800 266 0700 वर कॉल करू शकतात किंवा care@hdfcergo.com वर मेल लिहू शकतात.

7. जर पिकाची काढणी पश्चात नुकसान झालेले असेल त्याचे संरक्षण मिळते का आणि किती ?

कापणीपश्चात नुकसान: ज्या पिकांची काढणीनंतर शेतात पसरवून अथवा पेंढ्या बांधून सुकवणीसाठी शेतात पसरवून ठेवलेल्या अधिसूचित पिकांचे काढणीनंतर दोन आठवड्यांच्या आत (१४ दिवस) गारपीट , चक्रीवादळ , चक्रीवादळामुळे आलेला पाऊस आणि बिगर मोसमी पावसामुळे झालेल्या नुकसानीला संरक्षण केले जाते.

- अधिसूचित क्षेत्रातील शेतात पीक कापणी करून सुकवणीसाठी पसरून ठेवलेल्या अधिसूचित पीकांसाठीच , कापणी पासून जास्तीत जास्त १४ दिवसापर्यंत गारपीट , चक्रीवादळ , चक्रीवादळामुळे पडलेला पाऊस व अवकाळी पावसापासून नुकसान झाल्यास वैयक्तिक स्तरावर पंचनामे करून नुकसान भरपाई देण्यात येईल.
- पात्रतेचा निकष:** ज्या शेतकऱ्यांनी विमा हप्ता भरला आहे त्यांच्या नुकसानीपूर्वीच त्यांच्या खात्यातून डेबिट केले गेले आहे.

पीक कापणीनंतर १४ दिवसांपर्यंत पीक सुकविण्यासाठी "कापणी केलेल्या आणि पसरलेल्या" स्थितीत शेतात ठेवलेले असताना.

iii. **नुकसान भरपाई ठरविण्याची पध्दत:**

शेतकऱ्यांनी ७२ तासांच्या आत नुकसानीविषयीची सूचना विमा कंपनी, संबंधित बँक, कृषि विभाग, जिल्हा कार्यालयाला द्यावी. तसेच विमा कंपनीद्वारे देण्यात आलेल्या टोल फ्री १८०० २६६ ०७०० क्रमांकाद्वारे देऊ शकतात, सर्व्हे नंबर नुसार -विमा उतरवलेल्या पीकचा तपशील असणे आवश्यक आहे व दाव्याच्या देयकासाठी आवश्यक सर्व संबंधित कागदपत्रांसह शेतकऱ्याने भरलेला दावा फॉर्मही पाठवावा.

विमा कंपनी द्वारा पर्यवेक्षकाची नियुक्ती केली जाईल आणि दिलेल्या वेळेवर पीक नुकसानीचे सर्वेक्षण करून नुकसानीचा अहवाल तयार करण्यात येईल आणि नुकसान भरपाई देण्यात येईल परंतु शासनाकडून विमा हप्ता अनुदान (subsidy) प्राप्त झाल्यानंतर, योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार

दाव्यांशी संबंधित चौकशी साठी आमच्या ग्राहक कॉल सेंटरवर 1800 266 0700 वर कॉल करू शकतात किंवा care@hdfcergo.com वर मेल लिहू शकतात.

---

8. **भूस्खलन आणि गारपीट ह्या दाव्यासाठी विमा संरक्षण उपलब्ध आहे का आणि कसे ?**

स्थानिक आपत्ती: या बाबी अंतर्गत विमा संरक्षित क्षेत्र जलमय झाल्यास , भूस्खलन , गारपीट , ढगफुटी अथवा वीज कोसळल्यामुळे लागणारी नैसर्गिक आग या स्थानिक नैसर्गिक आपत्तींमुळे नुकसानग्रस्त झाल्यामुळे होणारे अधिसूचित पिकाचे नुकसान संरक्षण केले जाते.

- i. जर एखाद्या भूस्खलन, गारपीट आणि विमा संरक्षण क्षेत्र जलमय झाल्यास यासारख्या कोणत्याही स्थानिक संकटात / आपत्तींमुळे पिकांचे नुकसान झाल्यास एखाद्या अधिसूचित भागावर किंवा वैयक्तिक भूखंडावर परिणाम होईल तर शेतकरी स्थानिक आपत्तीसाठी दावा करण्यास पात्र आहे.
- ii. **पात्रतेचा निकष:** ज्या शेतकऱ्यांनी विमा हप्ता भरला आहे त्यांच्या नुकसानीपूर्वीच त्यांच्या खात्यातून डेबिट केले गेले आहे.

या बाबी अंतर्गत जास्तीत जास्त जोखमीच्या धोखा घडेपर्यंत पिकाच्या लागवडीसाठी झालेल्या निविष्ठा खर्चच्या प्रमाणात नुकसान भरपाई विमा संरक्षित रक्कमेच्या अधीन राहून देण्यात येईल.

जर हंगामाच्या शेवटी प्राप्त होणाऱ्या सरासरी उत्पादनाच्या आधारे निश्चित होणारी नुकसान भरपाई (पीक कापणी प्रयोगावर आधारित (CCE)) हि जर काढणी काढणीपच्यात नुकसान भरपाई या अंतर्गत मिळालेल्या नुकसान भरपाई पेक्षा जास्त असेल तर नुकसान भरपाई मधील फरक शेतकऱ्यांना देण्यात येईल.

जेव्हा शासनामार्फत अग्रीम विमा हप्ता अनुदान प्राप्त (subsidy) झाल्यानंतर विमा कंपनी मार्फत वरील बाबीचे नुकसान भरपाई देण्यात येईल.

iii. नुकसान भरपाई ठरविण्याची पध्दत:

शेतकऱ्यांनी ७२ तासांच्या आत नुकसानीविषयीची सूचना विमा कंपनी, संबंधित बँक, कृषि विभाग, जिल्हा कार्यालयाला द्यावी. तसेच विमा कंपनीद्वारे देण्यात आलेल्या टोल फ्री १८०० २६६ ०७०० क्रमांकाद्वारे देऊ शकतात, सर्व्हे नंबर नुसार -विमा उतरवलेल्या पीकचा तपशील असणे आवश्यक आहे व दाव्याच्या देयकासाठी आवश्यक सर्व संबंधित कागदपत्रांसह शेतकऱ्याने भरलेला दावा फॉर्मही पाठवावा.

विमा कंपनी द्वारा पर्यवेक्षकाची नियुक्ती केली जाईल आणि दिलेल्या वेळेवर पीक नुकसानीचे सर्वेक्षण करून नुकसानीचा अहवाल तयार करण्यात येईल आणि नुकसान भरपाई देण्यात येईल परंतु शासनाकडून विमा हप्ता अनुदान (subsidy) प्राप्त झाल्यानंतर, योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार

दाव्यांशी संबंधित चौकशी साठी आमच्या ग्राहक कॉल सेंटरवर 1800 266 0700 वर कॉल करू शकतात किंवा care@hdfcergo.com वर मेल लिहू शकतात.

टीप: युद्ध आणि आण्विक जोखीम, द्वेषयुक्त नुकसान आणि इतर प्रतिबंधित जोखीमांमुळे उद्भवणारे नुकसान वगळण्यात आले आहे.

9. या योजनेंतर्गत कोणत्या पिकाचे संरक्षण करता येईल?

- अन्नधान्य (कडधान्य, बाजरी आणि डाळी)
- तेलबिया जसं की भुईमूग

HDFC ERGO General Insurance Company Limited. IRDAI Reg. No.146. CIN: U66030MH2007PLC177117. Registered & Corporate Office: 1st Floor, HDFC House, 165-166 Backbay Reclamation, H. T. Parekh Marg, Churchgate, Mumbai – 400 020. For more details on the risk factors, terms and conditions, please read the sales brochure/ prospectus before concluding the sale. Trade Logo displayed above belongs to HDFC Ltd and ERGO International AG and used by the Company under license. UIN: CSC - Pradhan Mantri Fasal Bima Yojana - HDE-AG-P18-25-V01-17-18, Pradhan Mantri Fasal Bima Yojana- IRDAN125P0003V01201617 UID-XXXX

c. वार्षिक व्यवसायिक/वार्षिक बागायती पिके उदा. फळे आणि भाज्या

10. सर्व साधारण विमा हप्ता अनुदान गुणोत्तर किती असेल?

- वास्तविक प्रीमियम दर आणि शेतकरी देय प्रीमियम दर यांच्यातील फरक सामान्य प्रीमियम अनुदान दर मानला जाईल, जो केंद्र आणि राज्य सरकार समान प्रमाणात सामायिक केला जाईल.
- काही राज्यां त्यांच्या निकषांनुसार त्यांच्या अर्थसंकल्पातून निर्धारित अनुदानापेक्षा जास्त अनुदान देतात आणि शेतकरी शासकीय संकेतस्थळावर स्थिती तपासू शकतात.

11. पीएमएफबीवाय अंतर्गत कोणत्या शेतकऱ्याला विमा संरक्षण मिळू शकते?

अधिसूचित विभागामध्ये अधिसूचित पिके घेणारे भागीदार शेतकरी आणि भाडेपट्टीने शेती करणारे शेतकरी यांच्यासह सर्व शेतकरी संरक्षणास पात्र आहेत. परंतु, शेतकऱ्यांना अधिसूचित/विमित पिकामध्ये विमायोग्य व्याज असले पाहिजे.

- ✓ शेतकऱ्यांना अधिसूचित/विमित पिकामध्ये विमायोग्य व्याज असले पाहिजे.
- ✓ कर्जदार शेतकऱ्यांसह सर्व शेतकऱ्यांसाठी ही योजना ऐच्छिक करण्यात आली आहे.
- ✓ ज्या शेतकऱ्यांनी अधिसूचित पिकासाठी कोणत्याही वित्तीय संस्थाकडून (सहकारी बँका, प्रादेशिक ग्रामीण बँका, वाणिज्य बँका, खाजगी बँका आपले वगैरे) कृषिकार्यासाठी हंगामी कर्ज घेतले आहे आणि जे अंतिम मुदतीच्या तारखेच्या ७ दिवस अगोदर योजनेतून बाहेर पडलेले नाहीत, असे शेतकरी त्यांच्या वित्तीय संस्थाद्वारे योजनेत नाव नोंदणी करण्यास पात्र असतील
- ✓ बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांना संबंधित राज्याचे (भूमी अभिलेखांचे अधिकार (आरओआर), जमीन ताब्यात घेण्याचे प्रमाणपत्र (एलपीसी) इ.) आणि / किंवा लागू कराराचे (भागधारक / भाडेकरी शेतकरी) / कराराचे तपशील / अधिसूचित / परवानगी असलेल्या इतर कागदपत्रांचे पुरावे सादर करणे आवश्यक आहे.

- बिगर कर्जदार शेतकरी आपल्या पिकाचा विमा जवळच्या वित्तीय संस्थेमार्फत घेऊ शकतात उदा. राष्ट्रीयकृत बँक, सहकारी बँका, प्राथमिक कृषी सहकारी संस्था (पीएसीएस), प्रादेशिक ग्रामीण बँका / विमा मध्यस्थ / आपले सरकार सेवा केंद्र (सीएससी) / वेबसाइट लिंकद्वारे स्वतः नोंदणी: <https://pmfby.gov.in/farmerLogin> करू शकता.
- ✓ व्याप्तीसाठी इच्छुक असलेल्या शेतकऱ्यांने नियुक्त केलेल्या बँकेच्या शाखेत खाते उघडावे / चालवावे व त्यासंबंधीचा तपशील प्रस्ताव फॉर्ममध्ये द्यावा.
  - ✓ या प्रस्तावात शेतकऱ्यांनी त्यांची जमीन सर्वे क्रमांक नमूद करावा आणि लागवडीयोग्य जमीन ताब्यात घेण्याबाबत कागदोपत्री पुरावे सादर केले पाहिजेत. लागवडीच्या क्षेत्राने पेरणी केलेल्या पुष्टिकरण प्रमाणपत्र सादर करणे आवश्यक आहे.
  - ✓ शेतकऱ्यांने हे सुनिश्चित केले पाहिजे की त्याला लागवडीच्या / सुचविलेल्या अधिसूचित पिकासाठी लागवडीच्या क्षेत्रात / शेताच्या एका तुकड्यात केवळ एका स्रोताकडून विमा संरक्षण मिळेल. कोणत्याही डुप्लिकेट किंवा डबल विम्यास परवानगी नाही आणि अशा कोणत्याही परिस्थितीत शेतकरी नुकसान भरपाई साठी पात्र ठरणार नाही. विमा कंपनीला अशा सर्व दाव्यांचे खंडन करण्याचा व प्रीमियमचा परतावा न देण्याचा अधिकार असेल.
  - ✓ कंपनी अशा शेतकऱ्यांवर कायदेशीर कारवाई करू शकते.
  - ✓ योजनेत कोणताही पीक बदल करायचा असेल तर अंतिम तारखेच्या दोन दिवस आधी बँकेच्या लक्षात आणून द्यावा
  - ✓ एसएलसीसीसी / राज्य शासनाने अधिसूचित केलेल्या विहित प्रस्तावांना केवळ अंतिम तारखेपर्यंत स्वीकारले जाते.
  - ✓ अधिसूचित विभागामध्ये अधिसूचित पिके घेणारे भागीदार शेतकरी आणि भाडेपट्टीने शेती करणारे शेतकरी यांच्यासह सर्व शेतकरी संरक्षणास पात्र आहेत.

12. पिकासाठी उपलब्ध असलेल्या विमा संरक्षण मर्यादा काय आहे ?

HDFC ERGO General Insurance Company Limited. IRDAI Reg. No.146. CIN: U66030MH2007PLC177117. Registered & Corporate Office: 1st Floor, HDFC House, 165-166 Backbay Reclamation, H. T. Parekh Marg, Churchgate, Mumbai – 400 020. For more details on the risk factors, terms and conditions, please read the sales brochure/ prospectus before concluding the sale. Trade Logo displayed above belongs to HDFC Ltd and ERGO International AG and used by the Company under license. UIN: CSC - Pradhan Mantri Fasal Bima Yojana - HDE-AG-P18-25-V01-17-18, Pradhan Mantri Fasal Bima Yojana- IRDAN125P0003V01201617 UID-XXXX

पीक मूल्याच्या 100% साठी कवरेज प्रदान केले जात नाही. विम्याची रक्कम पिकाच्या लागवडीच्या किंमतीची किंमत असते. मग पिकाच्या जोखमीच्या आधारे नुकसान भरपाईची पातळी जिल्हा आणि पीक पातळीवर वेगवेगळ्या पातळीवर निश्चित केली जाते - जसे उच्च जोखीमशी संबंधित 70%, मध्यम जोखीम आणि 80% आणि 90% कमी जोखीम. राज्यातील राज्यस्तरीय पीक समन्वय समितीने राज्यातील निविदा प्रक्रियेपूर्वी अधिसूचित पीक आणि क्षेत्रासाठी वित्त व नुकसान भरपाईच्या पातळीच्या संबंधित प्रमाणात मान्यता दिली जाते. त्यामुळे राज्यस्तरीय पीक समन्वय समितीने जाहीर केलेली अंतिम रक्कम ही शेतकऱ्यांसाठी पीक विमा संरक्षण असते.

---

13. प्रधानमंत्री पीक विमा योजनेसाठी नावनोंदणी करण्याकरिता काही वेळ मर्यादा आहे का?

सर्व नाव नोंदणी संबंधित राज्य सरकारच्या अधिसूचनेमध्ये नमूद केलेल्या तारखेच्या आत पूर्ण करणे आवश्यक आहे आणि विमा कंपनीला नमूद केलेल्या तारखेच्या आत मध्ये संबंधित बँक आणि मध्यस्त यांनी शेतकरीचा विमा हप्ता जमा करावा , विम्याच्या तारखेच्या पलीकडे काही विलंब झाल्यास विमा कंपनीला कवरेज नाकारण्याचा अधिकार आहे

---

14. प्रधानमंत्री फसल बिमा योजनेच्या (or प्रधानमंत्री पीक विमा योजनेसाठी) अंमलबजावणी उद्दिष्टे काय आहे?

नैसर्गिक आपत्ती, किटकांचा प्रादुर्भाव किंवा अचानक उद्धवणाऱ्या घटना यामुळे होणारे पिकाचे नुकसान /येणारे अपयश यासाठी शेतकऱ्यांना विम्याचे संरक्षण देणे आणि आर्थिक पाठबळ देणे हा प्रधानमंत्री पिक विमा योजनेचा (पीएमएफबीवाय) उद्देश आहे अशा प्रकारे, योजनेद्वारे शेतकऱ्यांना आर्थिक स्थैर्य अबाधित करणे आणि त्यांना नाविन्यपूर्ण व आधुनिक कृषि पध्दतीचा स्वीकार करण्यास प्रोत्साहन देऊन शेती व्यवसाय निरंतर सुरु राहिल याची काळजी घेतली जाते.

---

15. वैयक्तिक शेकऱ्यासाठी विमा संरक्षित रक्कम मर्यादा काय आहे ?

विमा योजनेत प्रत्येक शेतकऱ्यास विमा संरक्षण रक्कम अधिसूचित पिकाच्या क्षेत्राने गुणाकार प्रति हेक्टर पीक कर्ज दर इतकी असते. एचडीएफसी एर्गो ने खरिफ २०२० साठी देण्यात आलेल्या

राज्यातील वेगवेगळ्या पिकांसाठी विम्याची संरक्षण रक्कम संबंधित राज्ये विभागात पाहिली जाऊ शकते.

16. शेतकऱ्यांच्या दाव्यांच्या निवारणाचा मूळआधार काय आहे?

हे विमा संरक्षण क्षेत्रावर आधारित उंबरठा उत्पादनाच्या (TY) तुलनेत विमा उतरलेल्या पिकाच्या उत्पन्नात घट झाल्यामुळे देण्यात येते. वास्तविक उत्पन्न (AY) हे विमा क्षेत्रात केलेल्या CCE च्या संख्येवरून मोजले जाते आणि उंबरठा उत्पादन (TY) हे मागील सात वर्षांतील सर्वोत्तम उत्पन्न झालेल्या 5 वर्षांची सरासरी असते. जर विमा पिकाचे विमा क्षेत्रातील वास्तविक उत्पन्न (AY) हे विमा पिकाच्या विमा क्षेत्रातील (IU) उंबरठा उत्पन्नापेक्षा कमी असेल, तर विमा क्षेत्रातील समान पीक उगवणाऱ्या सर्व विमाधारक शेतकऱ्यांना नुकसान झाले असे गृहित धरण्यात येते.

17. ह्या योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी राज्याकरिता पूर्व अटी काय आहेत ?

- राज्याने अधिसूचित विमा घटक क्षेत्रावर आवश्यक त्या आधारावर पीक कापणी प्रयोगांची (सीसीई) अंमलबजावणी करावे.
- राज्य / केंद्र शासित प्रदेश विमा कंपन्यांना सीसीई आधारित उत्पन्नाचा डेटा विहित कालावधीत मुदतीच्या आत जमा करणे म्हणजे अंतिम कापणीच्या तारखेपासून एका महिन्याच्या आत देण्यात यावे
- राज्य / केंद्र शासित प्रदेशाने भरपाईची अग्रीम रक्कम (on account payment) देण्याच्या उद्देशाने स्वयंचलित हवामान स्टेशन नेटवर्क मजबूत केले पाहिजे.
- राज्य / केंद्रशासित प्रदेश ने सीसीईच्या आयोजनसाठी/अवलंबण्यासाठी आधुनिक तंत्रज्ञान विकसित केले पाहिजे.

18. कर्ज घेणाऱ्या शेतकऱ्यांकडून प्रस्ताव व विमा हप्ता गोळा करणाऱ्याची प्रक्रिया काय आहे?

कर्जदार शेतकऱ्यांसह सर्व शेतकऱ्यांसाठी हि योजना ऐच्छिक करण्यात आली आहे.

HDFC ERGO General Insurance Company Limited. IRDAI Reg. No.146. CIN: U66030MH2007PLC177117. Registered & Corporate Office: 1st Floor, HDFC House, 165-166 Backbay Reclamation, H. T. Parekh Marg, Churchgate, Mumbai – 400 020. For more details on the risk factors, terms and conditions, please read the sales brochure/ prospectus before concluding the sale. Trade Logo displayed above belongs to HDFC Ltd and ERGO International AG and used by the Company under license. UIN: CSC - Pradhan Mantri Fasal Bima Yojana - HDE-AG-P18-25-V01-17-18, Pradhan Mantri Fasal Bima Yojana- IRDAN125P0003V01201617 UID-XXXX

ज्या शेतकऱ्यांनी अधिसूचित पिकासाठी कोणत्याही वित्तीय संस्थाकडून (सहकारी बँका, प्रादेशिक ग्रामीण बँका, वाणिज्य बँका, खाजगी बँका आपले वगैरे) कृषिकार्यासाठी हंगामी कर्ज घेतले आहे आणि जे अंतिम मुदतीच्या तारखेच्या ७ दिवस अगोदर योजनेतून बाहेर पडलेले नाहीत, असे शेतकरी त्यांच्या वित्तीय संस्थाद्वारे योजनेत नाव नोंदणी करण्यास पात्र असतील, कर्जदार शेतकरी आपल्या पिकाचा विमा जवळच्या वित्तीय संस्थेमार्फत घेऊ शकतात उदा. राष्ट्रीयकृत बँक, सहकारी बँका, प्राथमिक कृषी सहकारी संस्था (पीएसीएस), प्रादेशिक ग्रामीण बँका / विमा मध्यस्थ / आपले सरकार सेवा केंद्र (सीएससी) / वेबसाइट लिंकद्वारे स्वतः नोंदणी:

<https://pmfby.gov.in/farmerLogin> अंतिम मुदतीत करू शकता.

पिकांच्या हंगामाच्या आधारे बँकांनी खरीप व रब्बी या दोन्ही हंगामातील कर्जांच्या रकमेची स्वतंत्रपणे अर्थाच्या प्रमाणात आधारे गणना केली पाहिजे आणि अधिसूचित पिकांच्या अंतर्गत वैयक्तिक कर्जदार शेतकऱ्यांचे क्षेत्रफळ जाहीर केले आहे.

19. बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांकडून प्रस्ताव व विमा हप्ता गोळा करणाऱ्याची प्रक्रिया काय आहे?

असे सर्व शेतकरी ज्यांनी एसओए कर्जाचा लाभ घेतला नाही आणि ते जवळच्या व्यावसायिक बँक किंवा प्रादेशिक ग्रामीण बँक (आरआरबी) किंवा पीएसीएस (डीसीसीबी) शाखेत भेट देऊन विमा घेऊ शकतील. बँक अधिकारी प्रस्ताव फॉर्म भरण्याशी संबंधित शेतकऱ्यांना मदत व मार्गदर्शन करतील, संबंधित कागदपत्रे, विम्याची रक्कम आणि लागू प्रीमियम इत्यादी. अशा परिस्थितीत बँक खाते चालवणे आवश्यक आहे.

योजनेत सहभागी होणारे बिगर कर्जदार शेतकरी आपले आवेदन पत्र भरून व्यापारी बँकांच्या स्थानिक शाखेत / प्रादेशिक ग्रामीण बँक / आपले सरकारी सेवा केंद्र विमा कंपनी अधिकृत विमा प्रतिनिधी किंवा विमा मध्यस्थामार्फत आणि भारतीय विमा नियामक मान्यता दिलेले प्रतिनिधी शेतकऱ्यांकडून विमा हप्ता रकमेसह सादर करतील भूमी अभिलेख, //१२ चा उतारा किंवा जमीन हक्कांची नोंद, पेरणी प्रमाणपत्र, आयडी प्रूफ, बँक पासबुक, रद्द धनादेशाशी संबंधित विमाछत्र व्याज आणि संबंधित कागदपत्र पडताळणीसाठी नियुक्त मध्यस्थांना - आवश्यक असल्यास केवळ बँक पासबुक. प्राधिकृत केलेल्या संस्था आणि विमा प्रतिनिधी जमा झालेल्या विमा हप्त्याची रक्कम आणि संकलित प्रस्ताव ७ दिवसांच्या आत विमा कंपनीला पाठवतील.

विमा काढण्यास पात्र असलेले बिगर कर्जदार शेतकरी विमा कंपन्यांना किंवा पीक विमा पोर्टलमार्फत आवश्यक प्रीमियम व संबंधित कागदपत्रांसह प्रस्ताव पाठवू शकतात. म्हणजेच ७/१२ / जमिनीचा ताबा सिद्ध करणारे प्रमाणपत्र किंवा भाडेकरू किंवा भाडेकरूच्या बाबतीत लागू करार.

विमा कंपन्यांनी विमा प्रस्ताव स्वीकारण्याचा किंवा नाकारण्याचा अधिकार कायम ठेवला आहे. कोणतेही प्रस्ताव नाकारल्यास, प्रीमियम विमा कंपन्यांकडून प्रस्ताव प्राप्त झाल्याच्या 1 महिन्याच्या आत परत केला जाईल. प्रस्तावपत्र डाउनलोड करण्यासाठी येथे क्लिक करा _____

---

20. राज्य कोणती प्रक्रिया आणि अधिसूचना अनुसरण करते ?

- शासनाकडून प्रशासकीय सूचना पाठविल्यानंतर पीएमएफबीवाय योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी हंगामाची अधिसूचना, अधिसूचित क्षेत्र, अधिसूचित पिके, पीक कर्ज दर, जोखीमस्तर इत्यादींवरील विविध अटी व शर्ती अंतिम करण्यासाठी एसएलसीसीसीआय बैठक घेते व त्याबरोबरच इ निविदा द्वारे जारी करते.
- SLCCCI सर्वसाधारण अधिसूचना जारी करतात आणि पिकाच्या हंगामांच्या सुरवातीच्या - म्हणजे खरीफ साठी मार्च आणि रब्बी साठी सप्टेंबर ह्याच्या- आधी किमान एक महिना संबंधित राज्यच्या कार्यवाही करणाऱ्या सर्व संबंधित एजन्सीना परीपत्रक पाठवतात.
- राज्य सरकार बरोबर समन्वयाने पीक विमा पेटिल (www.agri-insurance.gov.in) वर अधिसूचनेची सर्व माहिती अपलोड करणे व अधिसूचना जारी केल्यानंतर एक आठवडा आत एजन्सी उपलब्ध करून देणे.

---

21. नावनोंदणी करण्यासाठी काही अंतिम तारखा आहेत का?

पीएमएफबीवायच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार आणि वेगवेगळ्या मध्यस्थी आणि बँका यांच्या तारखेत बदल आहेत. कर्जदार शेतकऱ्यांना अनिवार्य घटकांच्या संरक्षणासाठी एकूण कर्ज कालावधी खरीप - एप्रिल ते जुलै आणि रबी - ऑक्टोबर ते डिसेंबर या कालावधीत असेल.

- a. बँकांकडून शेतकर्यांकडून विमा हप्ता गोळा करणे - कर्जदार व बिगर कर्जदार साठी सर्व आवश्यक माहिती सह विमा प्रस्तावपत्र भरण्याची शेवटी खरीप हंगामासाठी १५ जुलै आणि रब्बी हंगामासाठी १५ डिसेंबर असेल.
- b. इन्शुरन्स कंपनीला दाखल करायच्या कालावधी ; - योजनेतील कर्जदार शेतकरी सहभागाच्या अंतिम दिनांका नंतर 15 दिवसांच्या कालावधी आणि बिगर कर्जदार नोंदणीच्या अंतिम मुदतीच्या सात दिवस आधी इन्शुरन्स कंपनीला दाखल करू शकतो.
- c. विमा मध्यस्थ ने विमा कंपनीला विमा सादर करण्यासाठी कालावधी - नियुक्त केलेल्या विमा एजंटकडून प्रस्ताव प्राप्त झाल्याच्या 7 दिवसांच्या आत असतील.

हे लक्षात घेतले जाऊ शकते की डीएसी आणि एफडब्ल्यू किंवा कोणत्याही राज्य / केंद्रशासित प्रदेश सरकारला कोणत्याही परिस्थितीत हंगामातील अंतिम तारखा निश्चित आणि वाढविण्याचे अधिकार असतील.

---

22. पोर्टलमध्ये डेटा प्रविष्ट करण्यासाठी काही अंतिम तारखा आहेत का?

बँक किंवा मध्यस्थीमार्फत केलेल्या सर्व नावनोंदणी साठी विमाधारक शेतकर्यांची माहिती पीक विमा पोर्टल वर अपलोड करण्याच्या तारीख हि प्रीमियम जमा झाल्याच्या अंतिम तारखेनंतर १५ दिवसांची असते.

---

23. राज्य विमा कंपन्यांना उत्पन्नाचा डेटा कधी पुरवतो?

राज्य सरकारसाठी / केंद्रशासित प्रदेश, कट ऑफ तारखांना पीक कापणीनंतरचे सर्व उत्पन्न डेटा अंतिम करणे आवश्यक आहे आणि अंतिम कापणीच्या तारखेपासून एका महिन्याच्या आत विमा कंपन्यांना सर्व पीक डेटा प्रदान करणे आवश्यक आहे.

24. डेटा मिळाल्यानंतर विमा कंपनी नुकसान भरपाई अदा केव्हा करेल?

विमा कंपन्यांनी राज्य सरकारकडून उत्पन्न आकडेवारी प्राप्त झाल्यानंतर तीन आठवड्यांच्या आत उत्पन्नाच्या आकडेवारीवर आधारित अंतिम नुकसान भरपाई अदा करेल.

25. किंमत ठरवण्यासाठी किंवा विमा हप्ता दर मिळविण्यासाठी विमाधारकांच्या मूलभूत आवश्यकता काय आहेत?

- ही योजना विमा क्षेत्र हा घटक (Area Approach) धरून राबविण्यात येणार असून, पीकनिहाय अधिसूचना विमा क्षेत्र घटक म्हणजेच मंडळ किंवा मंडळगट आणि तालुका यानुसार आहे. राज्य सरकारने ह्या विमा क्षेत्र घटक विषयी मुख्य पीकांसाठी ग्रामपंचायत किंवा अन्य समतुल्य विमा क्षेत्र घटक आणि दुय्यम पिकासाठी गाव/ ग्रामपंचायत पातळीच्या वरच्या विमा क्षेत्र घटक अधिसूचित करावी.
- एसएलसीसीआय कमीतकमी मागील दहा वर्षांच्या ऐतिहासिक उत्पन्नाची आकडेवारी प्रमाणित स्वरूपात मुख्य पिकांसाठी आणि दुय्यम पिकांसाठी पिकाच्या पेरणीच्या दोन महिन्यांच्या आत विमा कंपनीला पेरणी केलेल्या क्षेत्रासह प्रदान करेल.
- जिल्हास्तरीय तांत्रिक समिती आणि एसएलसीसीसीआयने ठरविल्याप्रमाणे कर्जदार आणि बिगर कर्जदार या दोन्ही शेतकर्यांसाठी प्रति हेक्टर विम्याची संरक्षण रक्कम आणि पीक कर्ज दर हे समान असेल व ती विमा कंपनी ला आधी जाहीर व अधिसूचित केले जाईल.

26. कंपनीला पिकाची पेरणी व बदलांविषयी माहिती देण्याची प्रक्रिया काय आहे?

जर शेतकऱ्याला पीक बदलायचे असेल तर विमा खरेदी करण्याच्या अंतिम तारखेच्या कमीतकमी 2 दिवस आधी त्याने वित्तीय संस्था / सीएससी / विमा मध्यस्थ / थेट विमा कंपनीला माहिती दिली पाहिजे; राज्याचे संबंधित गाव / उपजिल्हास्तरीय अधिका-यांनी पेरणी प्रमाणपत्र दिल्यास भरलेला प्रीमियम जास्त असल्यास, विमा कंपनी जादा पैसे परत करेल.

---

27. किती कमिशन बँक आणि मध्यस्थांना आकारले जातात?

आयआरडीएच्या नियमांनुसार, बँक व इतर वित्तीय संस्था इ. यांना शेतकऱ्याकडून वसूल केलेल्या प्रीमियमच्या 4% किंमतीनुसार सेवा शुल्क दिले जाईल. विमा कंपनीने ठरविल्यानुसार शेतकऱ्यांना विमा संबंधित सेवां पुरवणाऱ्या ग्रामीण एजंटला योग्य कमिशन दिले जाऊ शकते.

---

28. ह्या योजनेमध्ये सेवा कर लागू आहे का ?

पीएमएफबीवायला सेवा करातून सूट देण्यात आली आहे.